

Bu parça Ferit Edgü'nün Çılgılık Adlı Öykü Kitabından alınmıştır.

Boyuna değişiyor rengi. Mavi. Mavinin her türü. Gök mavisi. Türk mavisi. Camgöbeği. Yeşilimsi. Külrengi mavi. Çivit mavisi (handiyse). Ya da toprak rengi (büyük yağmurlardan sonra). Değişen yalnız rengi değil. Akıntıları, aynaları, dalgaları da. Balıkları da değişiyor. Bugün istavrit, yarın izmarit (oltayı kıyıda attığınızda). Bugün kırlangıç, vatoz; yarın lüfer, dil, çinekop (ağ attığınızda). Denizin bu değişkenliğini izliyorsunuz. Ve diyorsunuz ki, ne menem bir dünya bu deniz! Durmadan değişiyor, rengi, akıntısı, dalgası, balıkları. Ama bu değişimler için seviyorsunuz denizi. Herhangi bir denizi değil, kendi denizinizi. Hafta sonlarında (benim gibi) pencerenin önüne oturuyorsunuz. Seyrediyorsunuz. Neyi? Denizi. Denizin neyini? Yanıtlayamazsınız ki. Belki rengini, belki dalgaları, belki martıları, belki orkozları, belki balıkçıları, ya da kıyıya çıkıp oltanızı atıyorsunuz. Ya da gün batımında gelincik sepetlerinizi. Ya da elinizde dürbün, gelip geçen gemileri izliyorsunuz. İnsan tükenir, deniz tükenmez. Denizi bilmeyenlerin, denizi yaşamayanların anlayamayacakları, "alıkça" diye niteleyebilecekleri bu seyir, şaşırtıcı olaylarla doludur. Bir gemi geçer; kar yağmaktadır, gene de gemiden bir insan atlar denize, kıyıya doğru yüzmeye başlar. Siz, denizi seyrediyorsanız, görürsünüz.

Üç gün boyunca kar yağmıştır, kırgın vardır, baygın balıklar su yüzüne vurur. Elinizde kepçe beklersiniz. Gelen, kimi zaman ocakta yanacak bir kalastır. Kimi zaman sahipsiz bir kayık. Bir cesetle de karşılaşılabilir - benim karşılaştığım gibi. O sabah, denize çöpleri dökmeye gittiğimde, rıhtıma vurmuş bir kadın cesediyle karşılaştım. Bir bayram sabahıydı. Kurban ya da Şeker Bayramı. Anımsamıyorum. Bahçede kar diz boyuydu. Kadıncağız, sanki suyun içinde üşüyormuş gibime geldi. Göğsü bağı açıktı. Ayağında bir şalvar, uzun sarı saçları başının çevresinde dolanmış, hırkası ve hırkasının altındaki (ne demeli? bluz mu?) bluzu (evet, bluzu diyelim), önünden açılmış, göğüsleri bembeyaz ortaya çıkmıştı. Sanki bir ölüye değil de, göğüslerini bana sunmak için denize atlamayı seçmiş bir kadının önündeymişim gibi irkildim. Sanki bir ölü değildi rıhtıma vuran. Umutsuz ama yaşayan bir varlıktı. Benden yardım isteyen. Oysa ölü olduğunu, denizde çok kalmamış olduğunu (henüz şişmemişti) anlamıştım. Elimdeki çöp kovasını denize boşaltmadığımı gören karım, balkonun kapısını açıp bağırdı:

"Üşüteceksin. Niçin dökmüyorsun çöpü?"

"Denize bakıyorum" diye yanıtladım.

Çöp kovasını kıyıda bırakıp, kayıkhaneye girdim. Küreklerden birini alıp rıhtıma döndüm. Cesedi akıntıya doğru, şöyle bir iteledim. Karım balkondan,

"N'apıyorsun orda?" diye bağıırıyordu.

"Hiç, dedim. Bir köpek leşi sürüklenmiş, onu uzaklaştırmaya çalışıyorum."

Akıntılı sulara doğru sürüklemek istiyordum cesedi. Ama tüm çabalarım boşa gidiyordu. Ben kıyıda uzaklaştırdıkça, ceset yeniden kıyıya dönüyordu. Kayıkhaneye

gidecek diye korktum. Bu bayram gününde, kayıkhanede bulunmuş bir ceset! Gel de polislere bu insanı tanımadığını, dalgaların onu kayıkhaneye getirdiğini anlat!

"N'apıyorsun orda? diye seslendi karım. Elinde kürek. Üşüteceksin. Dök çöp kovasını da gir içeri. Bırak köpek leşini."

"Evet, diye sesleniyordum. Şu işi bitireyim, döneceğim, Ve elimdeki kürekle itelemeye çalışıyordum cesedi. Denize düşüp yüzme bilmediğinden boğulmuş muydu? Yoksa kendini bu soğuk kış gününde denize atacak denli umutsuzluğa mı kapılmıştı. Biliyorum. (Hiçbir zaman öğrenilemez birintiharın gerçek nedeni.) Küreğin ucunu göğüslerine değdiriyorum. Diri, yaşayan bir insanın göğüsleri duygusunu veriyor. Sonunda oyun bitti: Akıntıya değin sürükleyebildim. Akıntıya kapılıp aldı başını gitti. Ben de çöp kovasını denize boşaltabildim. Karım, kıyıda niçin böyle oyalandığımı sordu.

"Bir insanın üzerine dökmek için çöpleri" dedim.

"Hangi insanın?" dedi.

"Herhangi bir insanın" dedim.

"Saçmalıyorsun, dedi. Galiba gene bir öykü yazacaksın."

"Hayır, dedim, yazacağım hiçbir şey yok. Böyle bir günde ne yazılabilir?"

Elime dürbünü aldım... Söyler misiniz, her öyküyü ille de bitirmek mi gerek?

Araştırma Sorusu: Yazar, metinde anlamı inşa etmek için hangi teknikleri kullanmıştır?

Analiz Yazısı:

Ferit Edgü'nün "Çılgılık" adlı öykü kitabında yer alan bu hikayede odak figürün, bilinçaltında bastırıldığı gerçeklerin gün yüzüne çıkması ve bu durumla kendince mücadelesi sonrası gelişen başarısız bir öykü yazma girişimi, sembolik bir anlatım dili kullanılarak okuyucuya sunulmaktadır. Yazar, kullandığı betimlemeler, iç monolog ve diyaloglar sayesinde neden öyküsünü bitiremediği gerçeğini okuyucuya sunmayı başarmıştır.

Yazar, hikayenin başında denize dair betimlemeler yapar ve denizin renk spektrumunu gözler önüne serer. Bu benzetme ile renklerin çeşitli dalga boylarına sahip ışık spektrumu ile denizin derinliklerindeki renklerin zenginliği arasındaki benzerliği anlatır. Renk betimlemeleri ile kurguladığı bu düzlem sayesinde "deniz ve bilinçaltı" arasında metaforik bir benzerliği inşa eder. Hem deniz hem de bilinçaltı görünmeyen derinliklere sahiptir. Bu noktada denizin değişkenliğini gösterebilmek için onun renk değişimlerini en ince detayına kadar açıklar. Deniz yüzeyi sürekli olarak dalgalanır, rüzgar ve gelgit gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterir ve bu aşamada sürekli olarak renk değiştirir. Bilinçaltı da benzer şekilde, düşüncelerimiz ve duygusal durumlarımız, çevresel etkenlere ve içsel süreçlere bağlı olarak dalgalanabilir ve değişebilir. *"İnsan tükenir, deniz tükenmez."* diye ifade eden yazar, böylece denizlerin keşfedilmeyi bekleyen birçok bilinmeyen bölge içerdiğini gösterir adeta. Benzer şekilde, insan zihni de sürekli olarak keşfedilmesi, anlaşılması ve yönlendirilmesi gereken bir alan olarak görülebilir. Denizde ne tür canlıların yaşadığı veya derinliklerinde neler olduğu, genellikle keşfedilmesi veya anlaşılması zor gizemler barındırır. Bilinçaltı da benzer şekilde, kişinin bilincinin altında gizli olan düşünce, duygu ve anıları içerir. Bu gizli sırlar, insan davranışlarının ve duygusal tepkilerinin temelini oluşturabilir.

"Bir cesetle de karşılaşılabilir - benim karşılaştığım gibi." diyen yazar deniz yüzeyinde beklemediği bir şeyle karşılaştığını söyler. *"Sanki bir ölüye değil de, göğüslerini bana sunmak için denize atlamayı seçmiş bir kadının önündeymişim gibi irkildim."* diye devam eder ve bu ölüm karşısındaki hayreti, ölünün kendisinden bir beklenti içinde olduğuna kanaat getirmesine neden olur: *"Benden yardım iste(di)."* Bu noktada yazarın semboller ve metaforik bir anlatım kullanarak bilinçaltında yatan bir durumu, kendi bilinçaltındaki bilinçsiz veya bastırılmış duyguları ve düşünceleri temsil ederek anlatmıştır diyebiliriz. Deniz, derinlikleri ve gizemleri temsil eder. Bilinçaltı da insan zihninin derinliklerinde bulunan gizli düşünceler ve duygularla doludur. Bu durumun denizden çıkması, bilinçaltındaki derinliklerden gelen anlayışın veya farkındalığın artışı ifade edebilir. Bu, kişinin kendini daha iyi anlaması veya başkalarının duygusal veya psikolojik durumlarını daha derinlemesine kavraması anlamına gelebilir. Bu noktada hikayede karşımıza çıkan odak figürün -aynı zamanda yazarın kendisi- erkek oluşu, insan zihnindeki derinlikleri temsil eden bir sembol olabilir. Anima, erkeğin bilinçaltındaki dişi yönü temsil ederken, animus ise kadının bilinçaltındaki eril yönü temsil

eder. Denizden çıkan bir kadın cesedi, kişinin iç dünyasındaki bu cinsiyetle ilişkilendirilen içsel arketipleri ifade edebilir. Anima ve animus, kişinin cinsiyetle ilişkilendirilen duygusal ve psikolojik içeriğini temsil eder. Denizden çıkan kadın cesedi, bu içeriğin ortaya çıkması veya ifade edilmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu, kişinin bilinçaltında bulunan, genellikle bastırılmış veya görmezden gelinen duygusal veya psikolojik durumların anlaşılması ve dışa vurulması anlamına gelebilir.

Hikayede kullanılan anlatım tekniklerinden bir diğeri olan iç monologları yazar, diyaloglar kullanarak karakterin iç dünyası ve duygularını derinlemesine ifade etmede kullanır. İç monologlar, karakterin zihninde geçen düşünceleri, duyguları ve içsel çatışmaları okuyucuya aktarmak için kullanılır ve karakterin zihinsel süreçlerine daha yakından bir bakış sunar. Bu sayede okuyucular, karakterlerin hem içsel hem de dışsal dünyalarını daha iyi anlayabilirler. Hikaye kahramanı olarak karşımıza çıkan yazar, yeni bir öyküye başlamadan önce yaşadığı duygu durumunu anlattığı avangard bir öykü yazmıştır.

“Ben de çöp kovasını denize boşaltabildim. Karım, kıyıda niçin böyle oyalandığımı sordu.

- *Bir insanın üzerine dökmek için çöpleri, dedim.*
- *Hangi insanın? dedi.*
- *Herhangi bir insanın, dedim.*
- *Saçmalıyorsun, dedi. Galiba gene bir öykü yazacaksın.*

Bu alıntıda da görüleceği üzere, yazar bir öyküye başlamadan önce bilinçaltında yer alan bazı hususları denizin dibine -yani sembolik olarak bilinçaltının kendisi- göndermek istemektedir. Bu hususta da başarısız olunca hikaye yazma süreci de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Yine kendi ifadesiyle *Hayır, dedim, yazacağım hiçbir şey yok. Böyle bir günde ne yazılabilir? Elime dürbünü aldım... Söyler misiniz, her öyküyü ille de bitirmek mi gerek?”* diyerek mevcut öyküsünü bitirmiştir.

Yazar, kullandığı betimlemeler, iç monolog ve diyaloglar ile bilinçaltında bastırdığı duygu durumları gün yüzüne vurmayı başarmış ancak bunlar yüzleşmekten kaçınmıştır. Bir öykü yazmanın öncesinde yer aldığını anladığımız bu hikayede yazar, başarısızlığa uğramış ve bitiremediği öyküsünü okuyucusunun beğenisine sunmuştur adeta. Bu hikayede görüldüğü üzere bilinçaltında yatan sorunların çözilememesi hali, bir hikaye yaratmanın önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hazırlayan: Sedat YILMAZ